

І в Україні, і в світі подальших наукових розробок потребують ідентифікація соціального підприємництва; обґрунтування його основних інститутів у вигляді нормативно-законодавчого забезпечення й організаційно-правових форм здійснення; аналізу та оцінки ефективності й визначення напрямів удосконалення через інноваційні технології та інструменти фінансування, системного менеджменту та маркетингу. Особливо це стосується сфери виробництва і споживання продуктів харчування або продовольчої сфери через її виняткове значення в життєдіяльності будь-якого суспільства, значні масштаби та потенціал в Україні, недостатнє поширення соціальних підприємств.

Література.

1. Мармуль Л.О., Коваль С.В., Романюк І.А. Організаційно-економічні засади розвитку та удосконалення структури ринку плодоовочевої продукції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Вип. 7. Ч. 2. Ужгород: Вид. дім «Гельветика», 2016. С. 93-96.

2. Ігнатенко М.М. Управління органічним виробництвом аграрних підприємств на засадах здійснення соціальної відповідальності. *Економіка і фінанси*. 2015. № 12. С. 4-11.

3. Мармуль Л.О., Ігнатенко М.М., Леваєва Л.Ю., Романюк І.А. Ідентифікація на сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у сукупності форм організації діяльності селі. *Агроевіт*. 2019. № 17. С. 3-7.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

**КОЛЕСНИК Т.В., Д.Ю.Н., ПРОФЕСОР,
ВАЦ О.І., ПРОРЕКТОР З НІПР ТА МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Процеси глобалізації істотно впливають на зміст і темпи формування нових типів соціально-економічних відносин у сучасному суспільстві і розвитку людського капіталу. Останній є запорукою зростання національного доходу країни, конкурентоздатності на підприємствах. В умовах сьогодення чітко відслідковуються масштабні інноваційні зрушення в економіці, які кардинально змінюють характер функціонування та умови розвитку суспільства. Безумовно, сучасний вектор розвитку виробництва і споживання вимагає ресурсозберігальних технологій, належного рівня інтелектуального розвитку людини,

суттєво змінює зміст праці, робить її творчою і неординарною. Інформаційна ера та нові технології в змозі забезпечити загальний високий рівень добробуту населення і гарантувати належну якість життя [1, с. 154].

Зважаючи на зростаючу глобалізацію, а також збільшення регіональних економічних угод та регіональних інтеграційних схем, слід констатувати, що конвенції Міжнародної Організації Праці набувають останнім часом вагомого значення. Імплементация і глобалізація впливають на різні сфери розвитку сучасного суспільства, особливо на юридичну та економічну. В цьому аспекті, основна увага національного права акцентується на соціальних стандартах у системі захисту трудових прав людини, оскільки вона є домінантною ознакою в умовах глобального розвитку, а праця – це основна цінність у глобалізованому правовому світі.

У сучасних умовах, при дослідженні глобалізації, науковці дедалі більше приділяють уваги проблематиці цього процесу шляхам формування цілісного світу. Так, глобалізація визначається як об'єктивний соціальний процес, змістом якого є зростання взаємозв'язку і взаємозалежності національних економік, національних політичних і соціальних систем, національних культур, а також взаємодії людини з навколишнім середовищем. Її основу складає розвиток світових ринків товарів, послуг, праці, капіталу [2, с. 13]. Принагідно відзначити, що в Глобальному договорі ООН значна увага приділяється регулюванню саме соціально-трудова відносин, що тісно взаємопов'язані з соціально-економічною складовою. Це підтверджується положеннями закріпленими в принципах глобалізації:

Принцип 3: Ділові кола повинні підтримувати свободу об'єднання і реальне визнання прав на укладення колективних договорів;

Принцип 4: Ліквідація усіх форм примусової і обов'язкової праці;

Принцип 6: Ліквідація дискримінації у сфері праці і зайнятості [3].

У соціальній сфері глобалізація позначається на рівні та умовах зайнятості і безумовно, на соціальних правах працівників. Глобальна конкуренція, що супроводжується переведенням виробництва в інші країни і поширенням офшорів, підштовхує компанії на переведення виробництва в ті держави, де зарплати і соціальний захист працівників знаходяться на найнижчому рівні. В результаті цього профспілки і працівники цих країн «вимушені» приймати менш сприятливі умови, що часто називають «соціальним демпінгом».

Слід підкреслити, що сьогодні саме профспілки найбільше стурбовані процесом глобалізації і найкритичніше до нього відносяться. Так, наприклад, Європейська конференція профспілок призвала до створення рамок відносно стійкого розвитку. Такі рамки повинні включати:

- багатосторонні рамки по захисту мігрантів;
- багатосторонні рамки по сприянню соціальному захисту;
- багатосторонні рамки по просуванню праці в умовах гідності і справедливості, як основного інструменту для зниження бідності;
- багатосторонні рамки для захисту прав трудящих, забезпечення продовольчої безпеки, охорони здоров'я, освіти, гендерної рівності і повної автономії жінки [4].

Глобалізація і міжнародні трудові норми все тісніше взаємопов'язані у зв'язку з наростаючим процесом формування міжнародного ринку праці. Слід констатувати, саме формування міжнародного ринку праці – це фактичний доказ того, що процеси світової інтеграції не лише йдуть в економічній і технологічній областях, але і певною мірою впливають на сферу соціально–трудова відносин, які набувають наразі глобального характеру. У безпосереднє зіткнення приходить соціальна і трудова політика різних країн, що мають неоднаковий соціальний досвід і несхожі національні традиції. Домінуючий підхід до глобалізації має бути переорієнтований таким чином, щоб пріоритет в першу чергу був зосереджений на потенційних конкурентоздатних працівниках, а потім на ринку праці.

В свою чергу, соціальний вимір глобалізації – це не тільки робочі місця, охорона здоров'я, освіта, але і багато що інше. Це такий вимір глобалізації, з яким люди стикаються у своєму повсякденному житті і в роботі: сукупність їх спрямувань до демократичної участі і до матеріального благополуччя.

Принадібно зазначити, що іноді глобалізація ототожнюється зі становленням глобальної економіки, але цей термін застосовується однаковою мірою до економіки, політики, права, культури й інших сфер суспільного життя. Однак саме глобалізація економіки утворює основу всіх глобалізаційних процесів, служить двигуном і дає імпульс розвитку процесу. Інші сфери суспільного життя є інерційнішими, ніж економіка, і за своїми темпами та глибиною глобалізація в цих галузях істотно поступається глобалізації економіки. Це пояснюється тим, що глобалізація в царині політики, культури, у соціальній сфері напштовхується на національні бар'єри, що важко перебороти в силу існування національного суверенітету, традицій, менталітету, духовних цінностей нації.

В свою чергу, глобалізація вивільняє економічні сили, які поглиблюють уже наявну нерівність у сфері продуктивної праці, доходів, матеріального добробуту, перешкоджають рівності можливостей в соціально-трудових відносинах. Негативні наслідки глобалізації у певній мірі підтримують стійкий інтерес до використання у соціально-економічній діяльності та соціально-трудових відносинах політики трудового протекціонізму – захисту національних ринків праці.

Безумовно, вплив глобалізації є неоднозначним і суперечливим, при цьому сумарний результат визначається рівнем національної спроможності вести адекватну політику розвитку власних конкурентних переваг. Глобалізація несе найбільшу вигоду країнам, що провадять ефективну політику підвищення своєї конкурентоспроможності. Також у разі відсутності єдиної політики розвитку національної економіки виникають кризові явища, стримується формування довгострокових міжнародних конкурентних переваг країни у світовому господарстві та послаблюються міжнародні конкурентні позиції. Отже, виникає проблема вибору щодо використання переваг глобалізації та протидії її загрозам внаслідок недорозвиненості інститутів. Тому наявність інституційної спроможності країни оптимально використовувати переваги глобалізації та нейтралізувати її загрози, спроможність формувати відповідні механізми розвитку глобальної конкурентоспроможності розглядаються як ключові завдання економічної політики будь-якої країни, в тому числі й України.

Конкурентоспроможний розвиток економіки нашої країни можливий за умови усвідомлення і формування національної господарської багаторівневої моделі, в якій кожна складова посилюватиме свій вплив на загальний позитивний ефект. Транснаціональні цикли відтворення, формування та розподілу розглядаються як складові вищого рівня. Другий рівень залучає механізми включення країни в систему регіональних відносин у стандартах ЄС, а третій – двосторонні відносини з країнами, які за рівнем розвитку відповідають Україні. Отже, посилення світових глобалізаційних та інтеграційних процесів актуалізує питання вибору місця й ролі національної економіки та її складових у світовій економічній системі [5].

Усі ті події і ситуації, які відбуваються в Україні і світі, підводять до висновку про те, що глобалізація економіки впливає на ринок

людського капіталу нашої країни у двох аспектах. По-перше, через міграційні потоки та посилення попиту на робочу силу в Україні транснаціональними і міжнаціональними компаніями, що спричиняє поступову трансформацію нашого ринку праці на частину глобального ринку праці, інтеграцію з ним. По-друге, глобалізація економіки впливає на ринок праці України опосередковано через різноманітні канали і чинники, до яких насамперед слід віднести: прямі іноземні інвестиції і міжнародну торгівлю; зміну курсу національної валюти; зміну цін на міжнародних ринках на товари і послуги, що посідають важливе місце в українському експорті та імпорті (особливо енергоносії, метал, продукція сільського господарства) тощо [3, с. 174-175].

Резюмуючи, принагідно відзначити, що глобалізація є багатовимірним, комплексним явищем, яке впливає на всі сфери життя людини і змінює: соціум, який під впливом глобальних процесів трансформується і змінює вектор розвитку; характер праці та ставлення людини до неї; соціальний діалог як форму відносин між урядами, роботодавцями та працівниками. Глобалізація наразі стала важливою характеристикою сучасної світової системи, однією з найбільш впливових сил, яка визначає хід розвитку сучасного світу і України, зокрема. Процес глобалізації спричинив фундаментальні зміни в укладі й способі життя українського суспільства, у соціальному устрої й управлінні, у характері суспільних зв'язків і спрямований на подальший прогресивний розвиток.

Література.

1. Людський капітал України: стан, проблеми, перспективи відтворення: монографія / В.М. Лич, І.К. Бондар, І.О. Лютий, О.А. Грішнова та ін. К.: КНУБА, 2009. Ч. I. 224 с.

2. Лукашевич В.М. Глобалістика: навч. посібник. 2-ге вид. Львів: Новий Світ. 2000. 440 с.

3. Глобальний договір ООН.
URL: www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html

4. Резолюція Виконавчого комітету ETUC по соціальному виміру глобалізації. 2005. URL: www.etuc.org/a/365

5. Кирилов Ю.Є. Вплив процесів глобалізації на розвиток національних економік. *Ефективна економіка*.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5297>